

umění
pro
muzei

aukční katalog

Benefiční aukce pro svatovítské varhany

10. 12. 2019 od 19:00

Arcibiskupský palác v Praze

Dominik kardinál Duka

Bohemian
Heritage
Fund

Cermak Eisenkraft —

umění
pro
mnoh

Benefiční aukce pro svatovítské varhany

10. 12. 2019 od 19:00

Arcibiskupský palác v Praze

aukční katalog

pořadatel: Bohemian Heritage Fund, nadační fond

partneři: Nadační fond CE, Cermak Eisenkraft_, Nadační fond Svatovítské varhany

Těžko bychom v naší zemi našli stavbu, která by se mohla rovnat katedrále sv. Víta. Svatovítská katedrála svými věžemi pozdvihuje náš pohled i naši mysl vzhůru a ukazuje na našeho Stvořitele, který je věčným zdrojem vši harmonie a krásy. Je prvním chrámem v zemi. Je to učebnice křesťanství, ale zároveň křižovatka, na níž se rozhodovalo o našich dějinách. Je jedním z největších uměleckých děl naší země, které na nepatrném prostoru soustřeďuje mnoho rovin v několika kontextech. Je očitým svědkem minulosti a utváření naší vlastní identity, ale zároveň živoucím organismem, který vznikl po víc jak půl tisíciletí a dodnes není dokončen.

Těžko si dnes představit Prahu bez siluety katedrály. A přesto tato silueta vlastně ještě nedávno vypadala jinak. Chyběla jí polovina, která byla dostavěna až v roce 1929. Metropolitní kostel je tak veliké dílo, že bude asi sotva někdy dokončeno, přesto dosud chybí něco velmi podstatného. Při dostavbě chrámu se totiž nedostávalo financí na to, aby mohl být na západním kůru vztyčen nový varhanní stroj. Bylo od té doby podniknuto několik pokusů. Všechny byly neúspěšné. Až dnes máme novou příležitost. Je na nás, abychom v době míru a svobody naplnili odkaz našich předků, zejména Otce vlasti, Karla IV., a symbolicky katedrálu dokončili.

Varhany pro svou velkolepost nazývané královským nástrojem nejsou instrumentem pozemských králů, nýbrž hovoří hlasem Božím, který někdy jemně šeptá a naplňuje naši duši klidnou radostí a jindy zabouří, až nám mráz běhá po zádech. Jejich krása spočívá v tom, že přes svou monumentalitu plní slovo toho, který nepřišel proto, aby se mu sloužilo, nýbrž proto, aby sám sloužil. Každého, kdo poslouchá jejich hudbu, učí pokoře. Vede ho k umění naslouchat a cvičí ho ve schopnosti sladit krok s druhými při zpěvu a modlitbě. Varhany nás učí opravdovému vztahu k Bohu, ale i k druhému člověku. Proto chceme společným dílem přispět ke slávě Boží, věhlasu svatovítské katedrály a rozvoji slavné hudební tradice našeho národa.

Kardinál Dominik Duka OP
arcibiskup pražský a primas český

Katedrála sv. Víta – národní chrám, místo modliteb, posledního odpočinku českých králů, uložených ostatků sv. Václava. Chrám, který přežil, který je tu s námi, s národem, přes 600 let. Chrám, který se podařilo na přelomu minulých století dokončit tak, aby nová katedrála spatřila slavné dny svatováclavského milénia, vrcholné okamžiky první republiky Československé v roce 1929.

Pražský arcibiskup Dominik kardinál Duka vyzval, aby i naše generace přispěla ke svatému národnímu dílu, započatému Karlem IV., a věnovala tomuto svatému stánku víry a národa hlas – velké varhany umístěné v západní části chrámu. Myšlenka stejně smělá jako přirozená a pro mě vlastně zavazující. Takovouto výzvu nelze oslyšet.

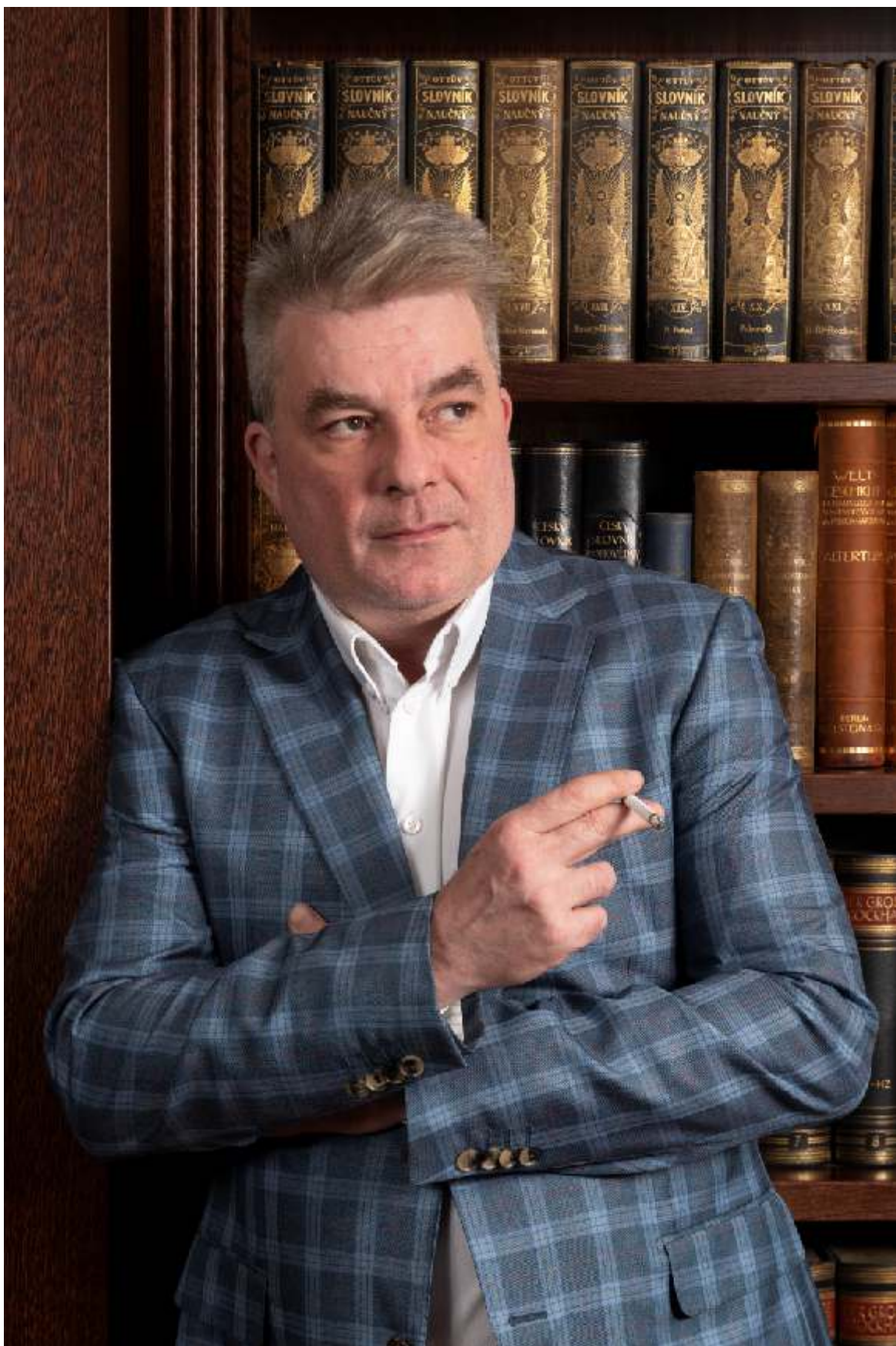
Protože tak neuvažuji sám, ustavilo se Společenství Svatovítské katedrály, které je složeno z předních osobností našeho národního života, z oblastí vědy, kultury, ze současných předních osobností naší země. Cílem tohoto ctihodného Společenství je myšlenku varhan vzít za svou a napomoci arcibiskupovi a kapitule v propagaci a v šíření optimismu a pozitivního obrazu a pozitivních zpráv o tom, co nový varhanní nástroj pro katedrálu, hlavní město i zemi znamená.

Myslím, že rozhodnutí pana arcibiskupa je moudré. Nyní přichází doba, kdy je možné – a tedy nutné – velký varhanní nástroj v katedrále postavit. Nedaří se nám špatně, ba právě naopak. Právě v připomínce velkých nejistot, zmatků a starostí minulých desetiletí a staletí si musíme o to více uvědomovat dnešní svobodu a prosperitu České republiky. Tuto prosperitu a svobodu bychom neměli jen tak minout. Je to doba národního zrání, sebeuvědomování, odpovědí na otázky, které se dříve zdály nemožně složité a které jsou dnes spíše apely. Naše země hledá uprostřed současného myšlenkového kvasu v Evropě svoji identitu a konečně hledá svoji tvář, aniž je jí někým cizím nasazována.

Nepromeškejme tento okamžik a vezměme věc svatovítských varhan jako příležitost vyzdvihnout jeden ze základních elementů naší identity, naší lidské i národní hrdosti. Sjednoťme kolem této myšlenky náš národ a požádejme jej o pomoc. Každá taková pomoc bude totiž velmi vítána a bude dobrým signálem pro současná i budoucí pokolení.

Pavel Smutný
president
Bohemian Heritage Fund

Naší galerii i mně osobně je nesmírnou ctí, že můžeme být partnery projektu, jehož primárním smyslem jest důstojně ozvučit náš nejvýznamnější svatostánek, ale který také spojil národ v době, kdy národní cítění je bohužel všemožně rozmělněováno. Varhany pro katedrálu sv. Víta tak pro mě nejsou jen úžasným, monumentálním hudebním nástrojem, ale také symbolem.

Charitativní aukce ve velké většině případů nabízí díla spíše symbolické hodnoty. To ale v tomto případě této neplatí. Ba naopak, podařilo se shromáždit velice reprezentativní kolekci děl českého moderního umění a zastoupení autoři patří nepochybně k české výtvarné elitě.

Kromě radosti z uměleckých děl čeká na dražitele i několik nadstandardních odměn navíc. Jméno každého dražitele bude na věčnou památku vyryto do jednoho z křišťálových elementů, kterými budou nové varhany ozdobeny. Samozřejmostí bude i graficky vyvedený certifikát autenticity uměleckého díla, které nadto opatříme razítkem dedikovaným svatovítským varhanám.

S o to větší radostí jsem přijal nabídku být toho večera licitátorem a celou aukci vést. Těším se, že se společně setkáme 10. prosince na pražském arcibiskupství.

David Železný – Eisenkraft
galerista

Mimořádná benefiční aukce pro svatovítské varhany, které všechny z nás mnohonásobně přežijí, vyžaduje mimořádná umělecká díla. Vybrali jsme ta opravdu nadčasová. Oslovili jsme autory s pevnými místy v dějinách umění a přesvědčili je i výjimečnosti projektu.

Proto je možné v naší nabídce mít světové autory, jakými jsou například Magdalena Jetelová, Milan Kunc a Jiří Hilmar, všichni dlouhodobě působící v Německu. Jetelová je známá svými velkorysými konceptuálními akcemi v krajině; Hilmar je snad jediný český konkretista, který se zabývá op artem, Kunc je známým ironickým vynálezcem stylu ost pop. Mezi současné hvězdy s mezinárodním přesahem počítáme rovněž skláře Václava Ciglera.

Podařilo se nám získat rovněž díla umělců, kteří se právě v této době prezentují velkými výstavami v předních pražských institucích, které tak jejich dílům vyslovují uznání: Josef Bolf v Národní galerii a Daniel Pitín v Rudolfinu nebo Krištofa Kintery, jehož prezentace v Rudolfinu v roce 2017 měla historicky rekordní návštěvnost. Bolf i Pitín ve své malbě vycházejí z reálného prostředí, každý z nich si však v malbě charakteristickým rukopisem vytváří svůj vlastní magický svět. Kintera je svérázný narušitel hranic umění, přesto si získal pozornost odborníků a milovníků umění.

V nabídce nechybí celá řada jmen umělců střední generace, kteří se i na české umělecké scéně stali úspěšnými již v 90. letech. Například Jan Hísek v grafice, Tomáš Císařovský, Jiří David, Petr Nikl, Jiří Matějů a Jiří Černický v malbě či Erika Bornová ve sochařství. Sáhli jsme i po slavných fotografech, jejichž práce se staly ozdobou mnoha veřejných i soukromých sbírek – Ivan Pinkava, Václav Jirásek, Dušan Šimánek a Míla Preslová.

Mladší generaci malířů v naší aukci zastupují například známá jména malířů jako Petr Malina, Jakub Matuška a David Krňanský. V naší nabídce nechybí ani autoři ověření Cenou Jindřicha Chalupeckého, která se jménem známého českého teoretika 20. století uděluje již od roku 1990: Vladimír Houdek a Matyáš Chochola.

Lenka Lindaurová
kurátorka

David Krňanský

Jan Hisek

Šimon Brejcha

Jitka Nesnídalová

Jiří Votruba

Jiří David

Jakub Matuška

Míla Preslová

Pavel Šmíd

Dušan Šimánek

Daniel Pitín

Vladimír Houdek

Erika Bornová

Vladimír Věla

Josef Bolf

Václav Jirásek / Bratrstvo

Jiří Matěju

Petr Nikl

Ivan Šafranko

Petr Malina

Matyáš Chochola

Ivana Lomová

Jiří Černický

Ivan Pinkava

Jaroslav Serpan

Tomáš Císařovský

Křištof Kintera

Jiří Hilmar

Milan Kunc

Magdalena Jetelová

Václav Cigler / Michal Motyčka

Katalog

David Krňanský

(1987)

1

A. A. L. S. I. Y.

2018, olej na plátně, 90 x 70 cm

vyvolávací cena: 35 000 Kč

odhadní cena: 50 000 – 80 000 Kč

Jan Hísek

(1965)

2

Cesta do nebe

1993, mezzotinta, 35 x 60 cm

vyvolávací cena: 15 000 Kč

odhadní cena: 25 000 – 40 000 Kč

Šimon Brejcha

(1963)

3

Architektura a je to!

2018, ruční sítotisk a ruční tisk na papíře japan na plátně, 200 x 70 cm

vyvolávací cena: 65 000 Kč

odhadní cena: 135 000 – 155 000 Kč

Jitka Nesnídalová

(1983)

4

Olá

2015, olej na plátně, 100 x 130 cm

vyvolávací cena: 40 000 Kč

odhadní cena: 50 000 – 60 000 Kč

Jiří Votruba

(1946)

5

David B.

2017, akryl na plátně, 50 x 70 cm

vyvolávací cena: 40 000 Kč

odhadní cena: 60 000 – 80 000 Kč

6

Nike

2018, litografie, 61 x 78 cm

vyvolávací cena: 5 000 Kč

odhadní cena: 10 000 – 15 000 Kč

Jiří David

(1956)

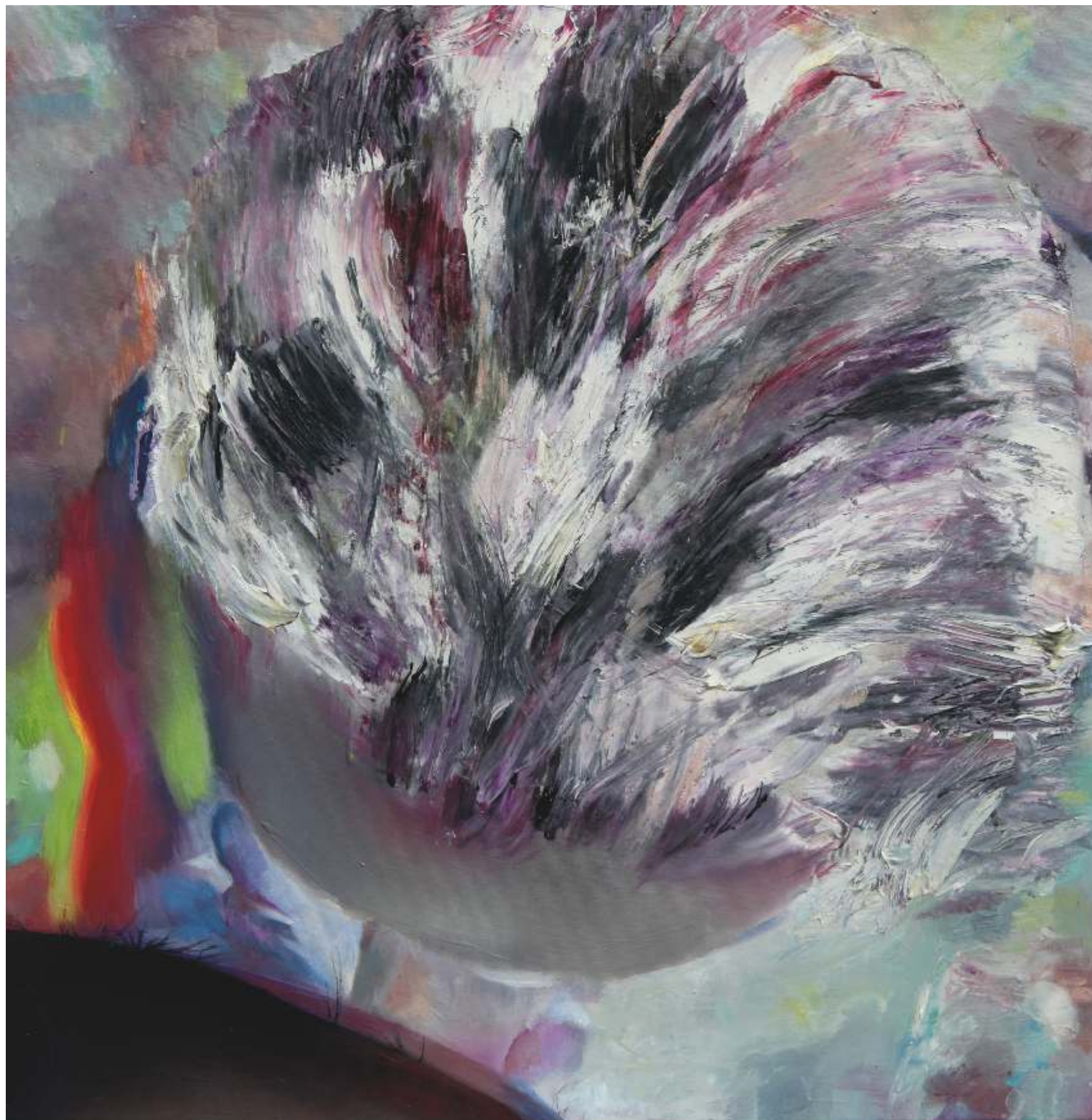
7

Prsty v klíně tisknuté pomalu uhnijí...

2017, akryl a olej na plátně, 75 x 70 cm

vyvolávací cena: 140 000 Kč

odhadní cena: 180 000 – 200 000 Kč

Jakub Matuška

(1981)

8

Waterproof

2012, sítotisk, 60 x 85 cm, 20/33, signováno vpravo dole

vyvolávací cena: 10 000 Kč

odhadní cena: 15 000 – 20 000 Kč

9

Hlava

2013, sítotisk, 100 x 70 cm, 24/107, signováno vpravo dole

vyvolávací cena: 15 000 Kč

odhadní cena: 20 000 – 25 000 Kč

Míla Preslová

(1966)

10

Gaia I.

2016, 1/7, foto z negativu proces RA 4, papír Fujicolor Crystal Archive, dibond, 52 x 88 cm

vyvolávací cena: 20 000 Kč

odhadní cena: 25 000 – 30 000 Kč

11

Horovo oko

2016, 3/7, foto z negativu proces RA 4, papír Fujicolor Crystal Archive, dibond, 52 x 88 cm

vyvolávací cena: 20 000 Kč

odhadní cena: 25 000 – 30 000 Kč

Pavel Šmíd

(1964)

12

Sebeobrana

2005, olej na plátně, 65 x 49 cm

vyvolávací cena: 40 000 Kč

odhadní cena: 60 000 – 70 000 Kč

Dušan Šimánek

(1948)

13

Z cyklu Ticho II

2014, č. 02, barevná fotografie fineart print, dřevěný rám, 90 x 106 cm

vyvolávací cena: 50 000 Kč

odhadní cena: 60 000 – 70 000 Kč

Daniel Pitín

(1977)

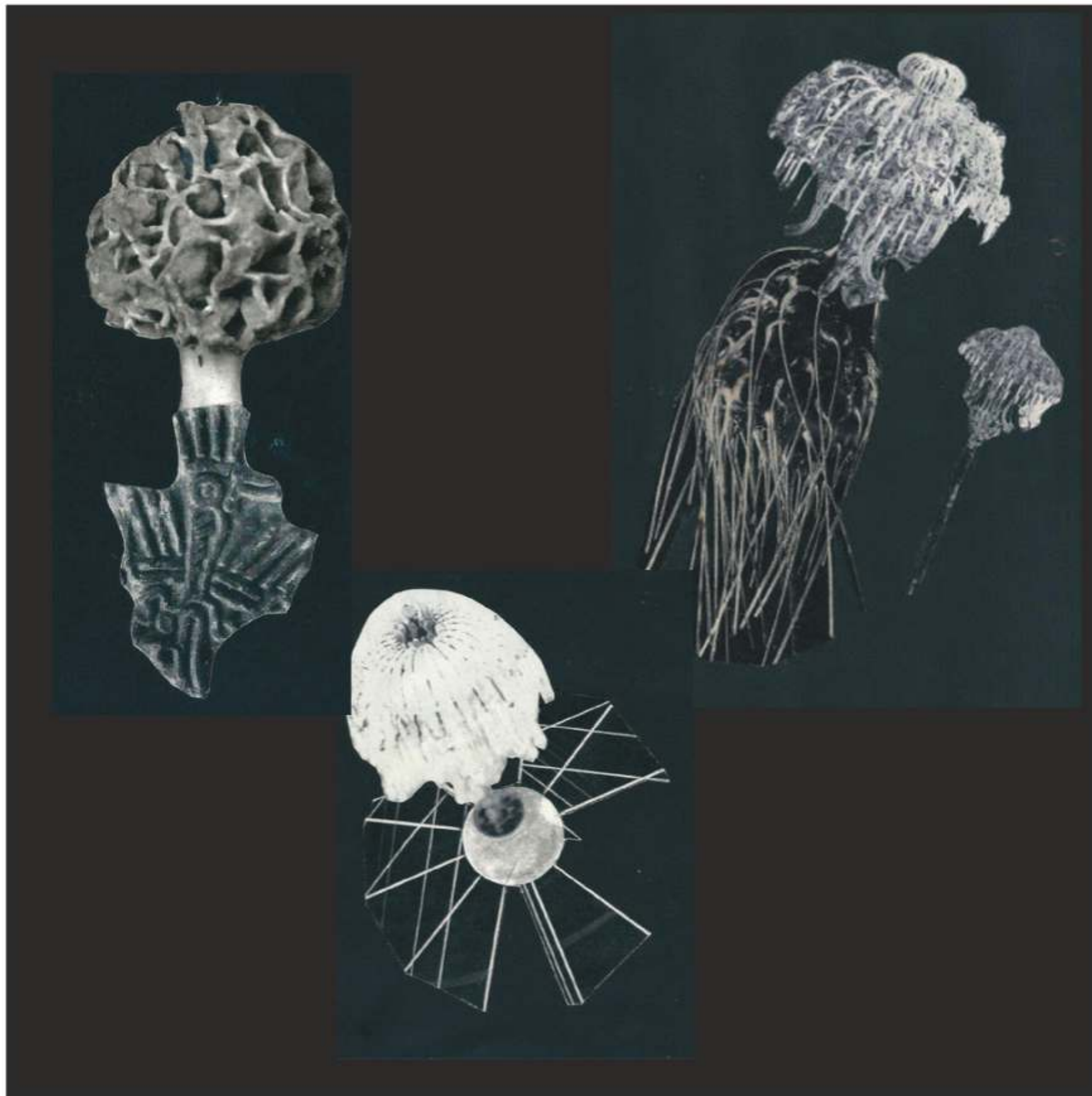
14

Medůza I_II_III

2018, část instalace z kostela Nejsvětějšího Salvátora v Praze,
papírová koláž na sololitové desce, 10 x 15 cm, 14 x 18 cm, 26 x 18 cm

vyvolávací cena: 35 000 Kč

odhadní cena: 45 000 – 50 000 Kč

Vladimír Houdek

(1984)

15

Bez názvu

2018, akryl, voskový pastel a koláž na plátně, 30 x 24 cm

vyvolávací cena: 30 000 Kč

odhadní cena: 50 000 – 80 000 Kč

Erika Bornová

(1964)

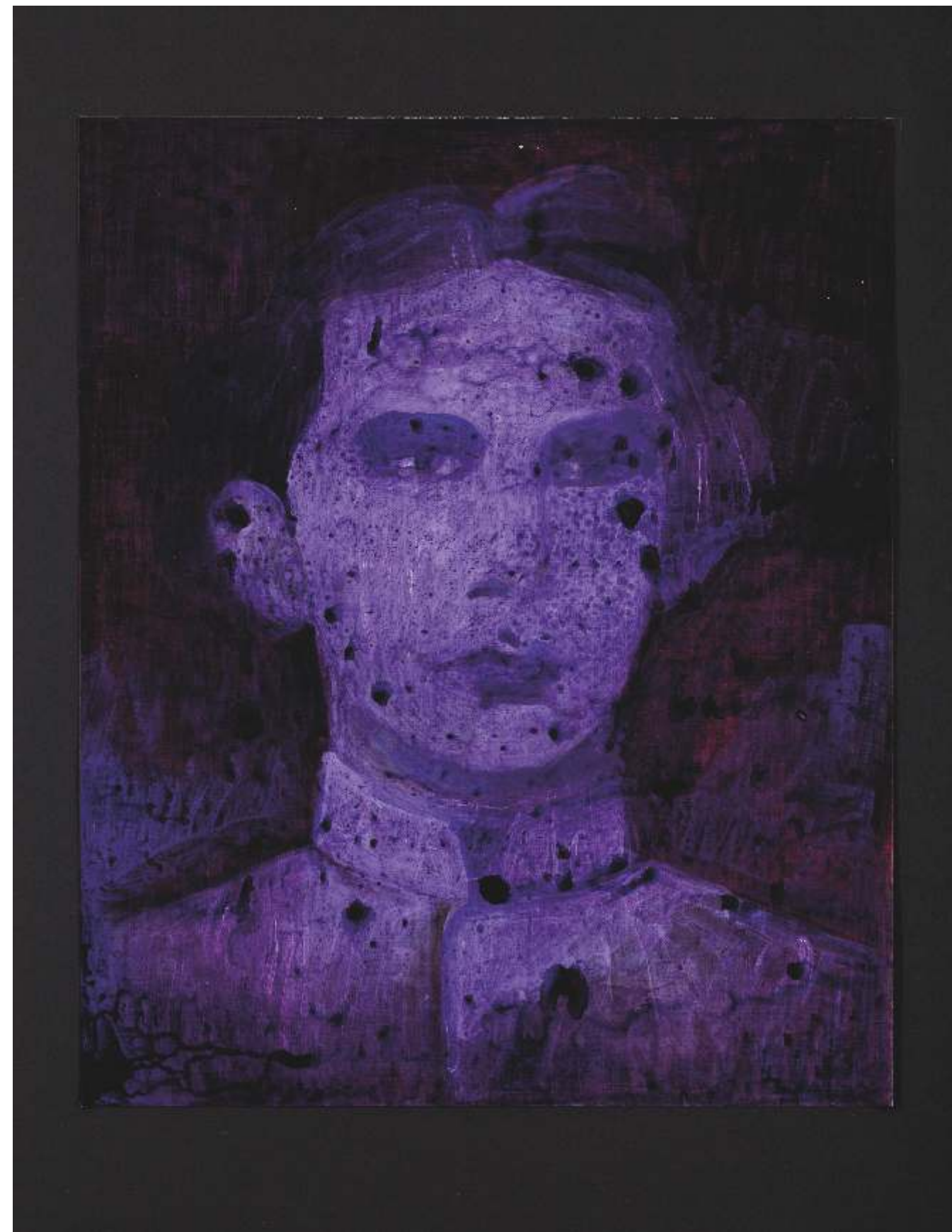
16

Ludvík Bavorský

2012–2013, akryl na plátně, 104 x 75 cm

vyvolávací cena: 50 000 Kč

odhadní cena: 70 000 – 90 000 Kč

Vladimír Věla

(1980)

17

Obvod 1

2015–2017, kombinovaná technika na plátně, 175 x 142 cm

vyvolávací cena: 65 000 Kč

odhadní cena: 130 000 – 150 000 Kč

Josef Bolf

(1971)

18

Vytékající

2013, olej a tuš na papíře, 70,5 x 100,5 cm

vyvolávací cena: 65 000 Kč

odhadní cena: 80 000 – 90 000 Kč

19

S okem

2013, olej a tuš na papíře, 70,5 x 100,5 cm

vyvolávací cena: 65 000 Kč

odhadní cena: 80 000 – 90 000 Kč

Václav Jirásek / Bratrstvo

(1965)

20

Probud' se duše Česká...

1989, vintage print, kontaktní kopie na jodostříbrném papíru Neovera, negativ 13 x 18 cm, papír 24 x 30 cm, signovaná zezadu s razítky, 13/20, součástí je stejnojmenný originální plakát

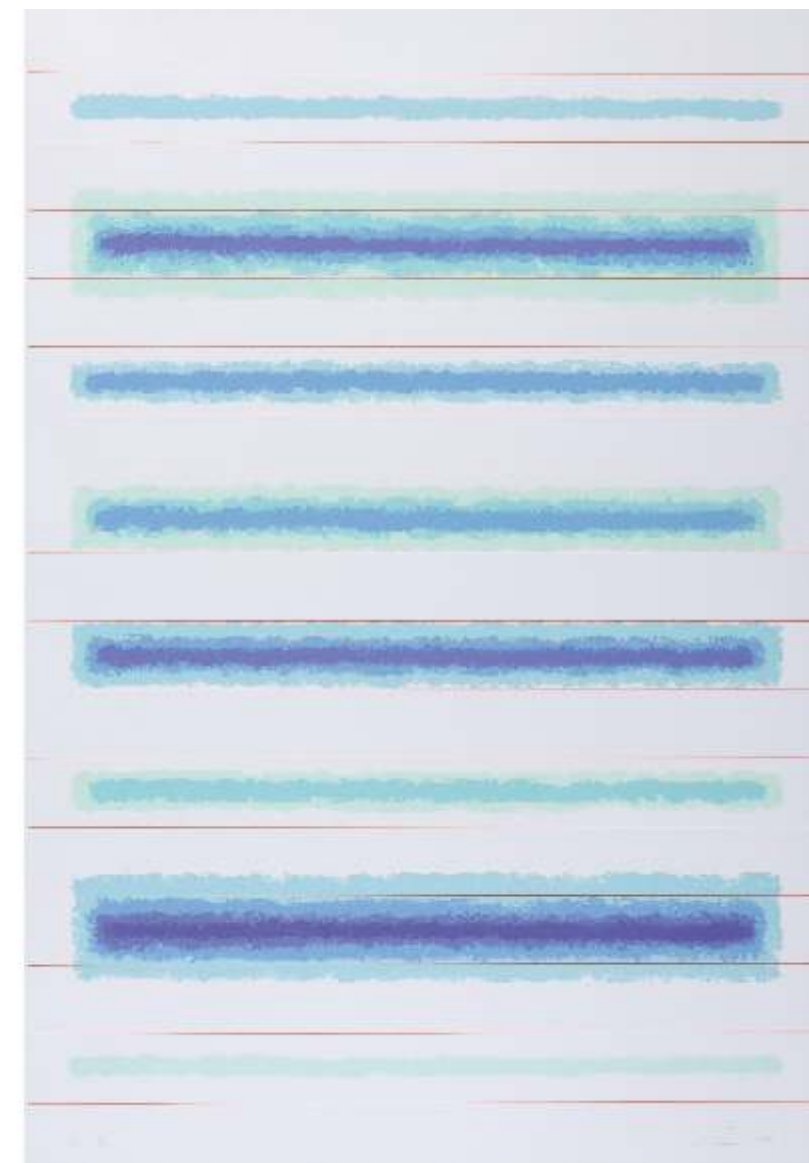
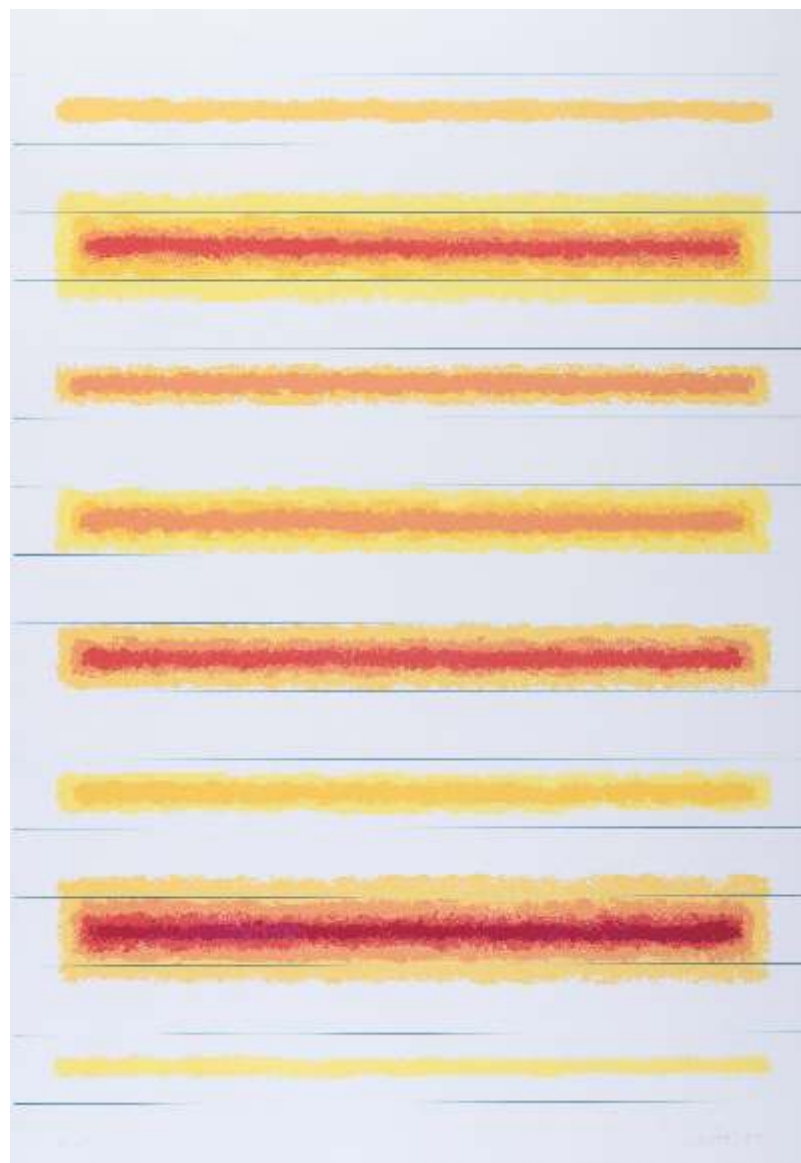
vyvolávací cena: 35 000 Kč

odhadní cena: 50 000 – 70 000 Kč

Jiří Matějů

(1960)

21

1.618 of horizons

2019, serigrafie, diptych, 100 x 70 cm, 8/15, signováno vpravo dole

vyvolávací cena: 20 000 Kč

odhadní cena: 30 000 – 35 000 Kč

Petr Nikl

(1960)

22

Atlas velký - hadí motýl

2019, litografie převrácená do negativu, 70 x 100 cm

vyvolávací cena: 15 000 Kč

odhadní cena: 20 000 – 25 000 Kč

Ivan Šafranko

(1931)

23

Stav

1991, olej na plátně, 80 x 60 cm

vyvolávací cena: 45 000 Kč

odhadní cena: 120 000 – 140 000 Kč

Petr Malina

(1976)

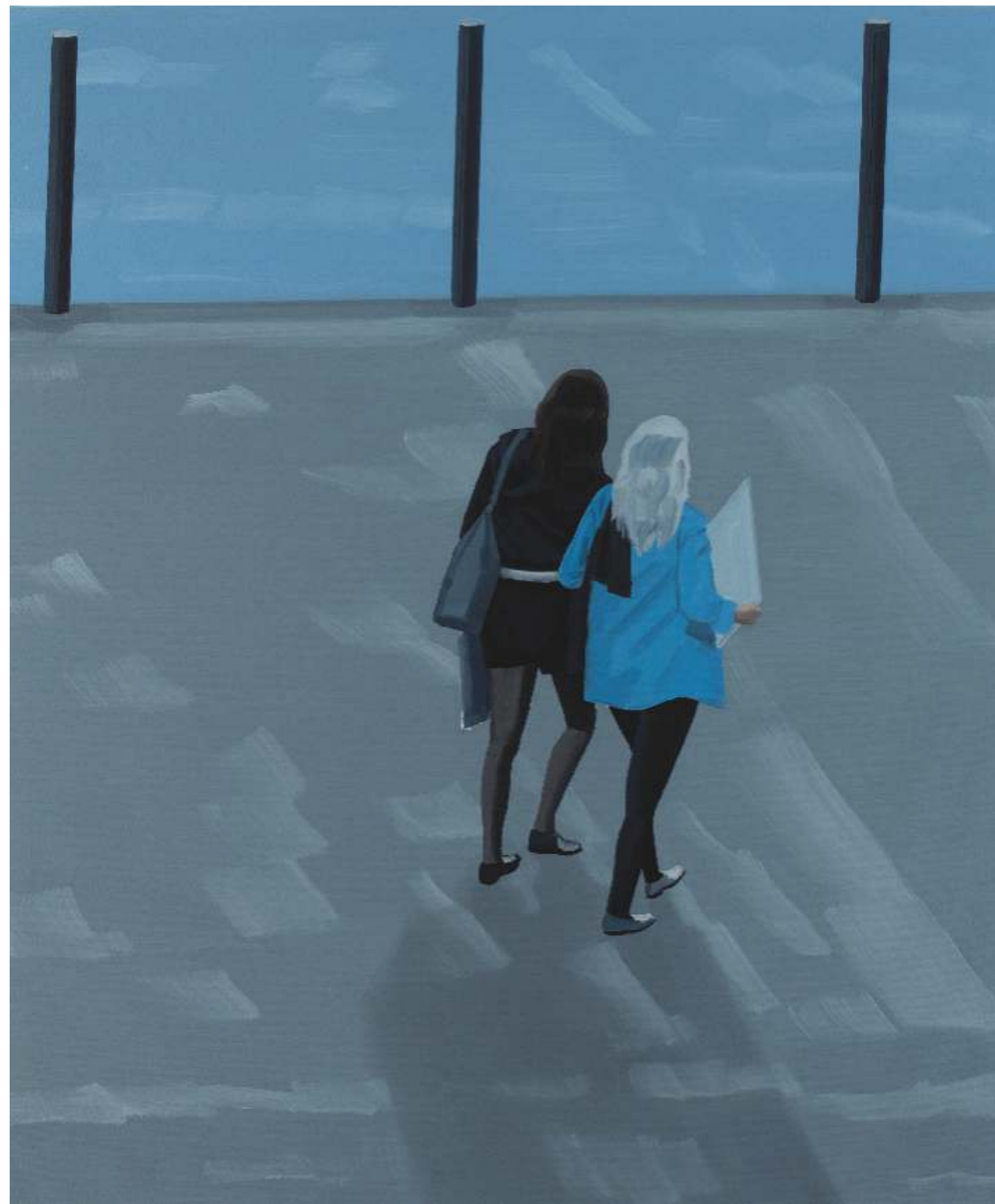
24

Přítelkyně II

2013, olej na plátně, 120 x 100 cm

vyvolávací cena: 60 000 Kč

odhadní cena: 70 000 – 90 000 Kč

Matyáš Chochola

(1986)

25

X-Rays Cocktail Edition

2018, průmyslové sklo, akrylátová pryskyřice, 60 x 30 x 30 cm

vyvolávací cena: 60 000 Kč

odhadní cena: 90 000 – 120 000 Kč

Ivana Lomová

(1959)

26

Vyhnání

2013, olej na plátně, 70 x 90 cm

vyvolávací cena: 60 000 Kč

odhadní cena: 80 000 – 100 000 Kč

Jiří Černický

(1966)

27

Odchlíplé lesky

2018, silikon a plast na plátně, 90 x 50 cm

vyvolávací cena: 55 000 Kč

odhadní cena: 70 000 – 100 000 Kč

28

Tron Legacy

2017, kombinovaná technika na desce, 55,5 x 83 cm

vyvolávací cena: 55 000 Kč

odhadní cena: 70 000 – 100 000 Kč

Ivan Pinkava

(1961)

29

Remains

2017, D print na Hahnemühle Photo Rag Perl, 100 x 132,5 cm,
aludibond, dřevěný rám, muzeální sklo, 103 x 136 x 4,5 cm

Edition of Artist II / III

vyvolávací cena: 130 000 Kč

odhadní cena: 140 000 – 150 000 Kč

Jaroslav Serpan

(1922–1976)

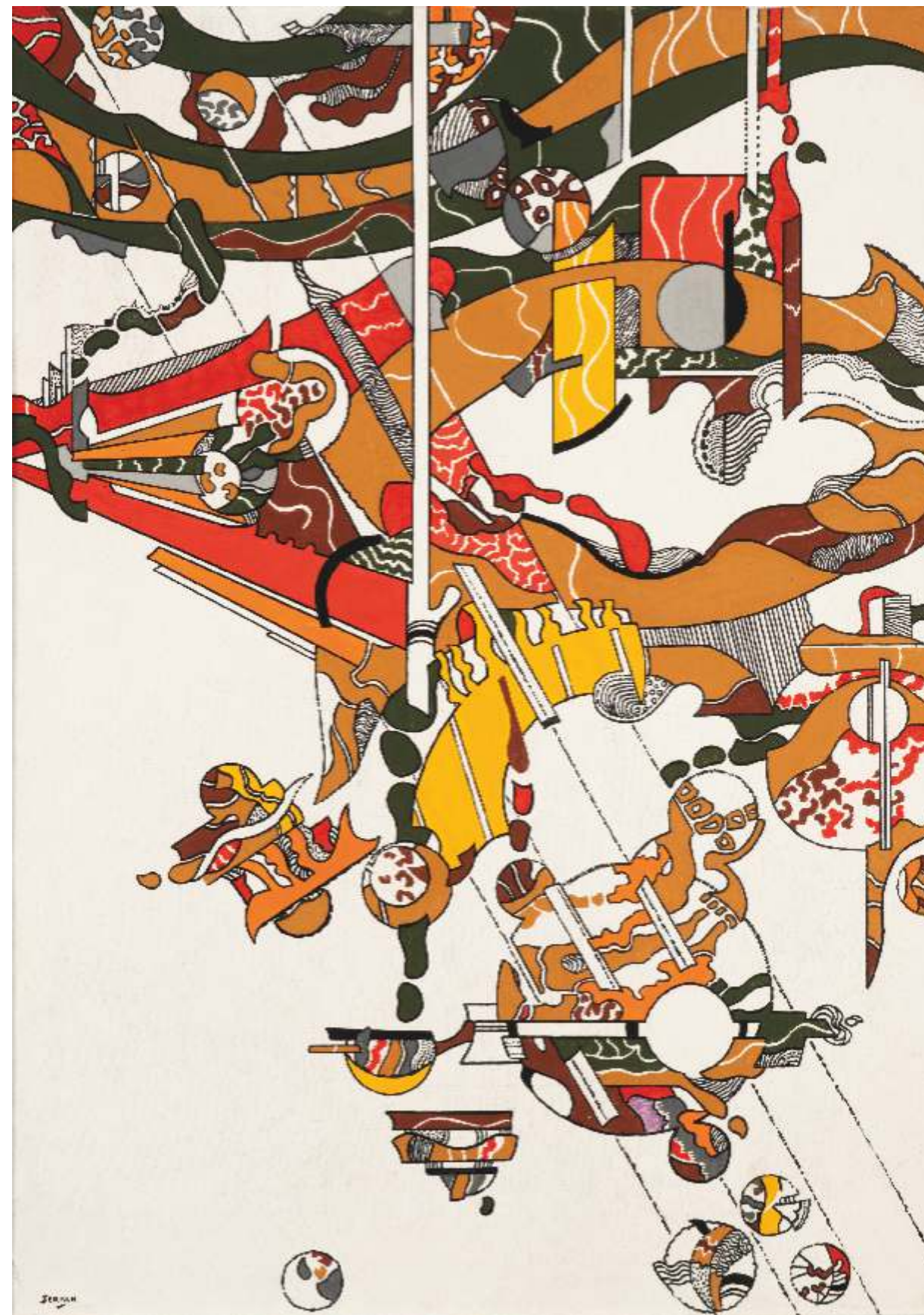
30

IELIAA

1972, akryl na plátně, 92 x 65 cm

vyvolávací cena: 75 000 Kč

odhadní cena: 100 000 – 150 000 Kč

Krištof Kintera

(1973)

32

Love

2019, kombinovaná technika, 103 x 73 x 15 cm

vyvolávací cena: 60 000 Kč

odhadní cena: 80 000 – 130 000 Kč

Tomáš Císařovský

(1962)

31

Psi

2015, olej na plátně, 120 x 140 cm

vyvolávací cena: 150 000 Kč

odhadní cena: 200 000 – 250 000 Kč

Jiří Hilmar

(1937)

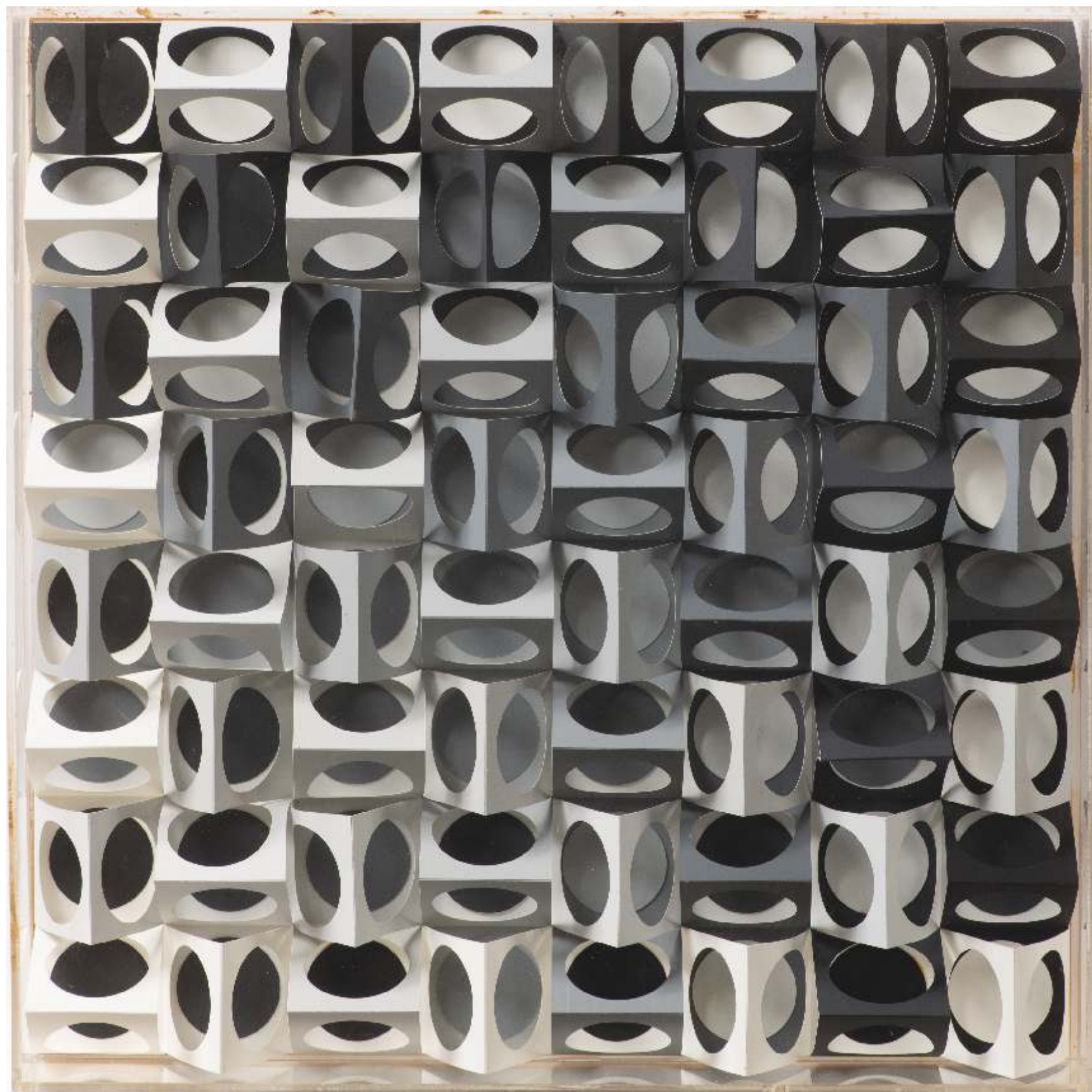
33

Weis-Gran-Schwarz

1969, tempera na papíře, 40 x 40 cm

vyvolávací cena: 120 000 Kč

odhadní cena: 200 000 – 300 000 Kč

Magdalena Jetelová

(1946)

35

Thorr

1988, fotografie na barytovém papíře na dibondu, 66 x 100 cm,
celostránkově publikováno v Dotek doby, vydala Národní galerie v Praze v roce 2017

vyvolávací cena: 75 000 Kč

odhadní cena: 80 000 – 100 000 Kč

36

Thorr

1988, fotografie na barytovém papíře na dibondu, 100 x 66 cm
celostránkově publikováno v Dotek doby, vydala Národní galerie v Praze v roce 2017

vyvolávací cena: 75 000 Kč

odhadní cena: 80 000 – 100 000 Kč

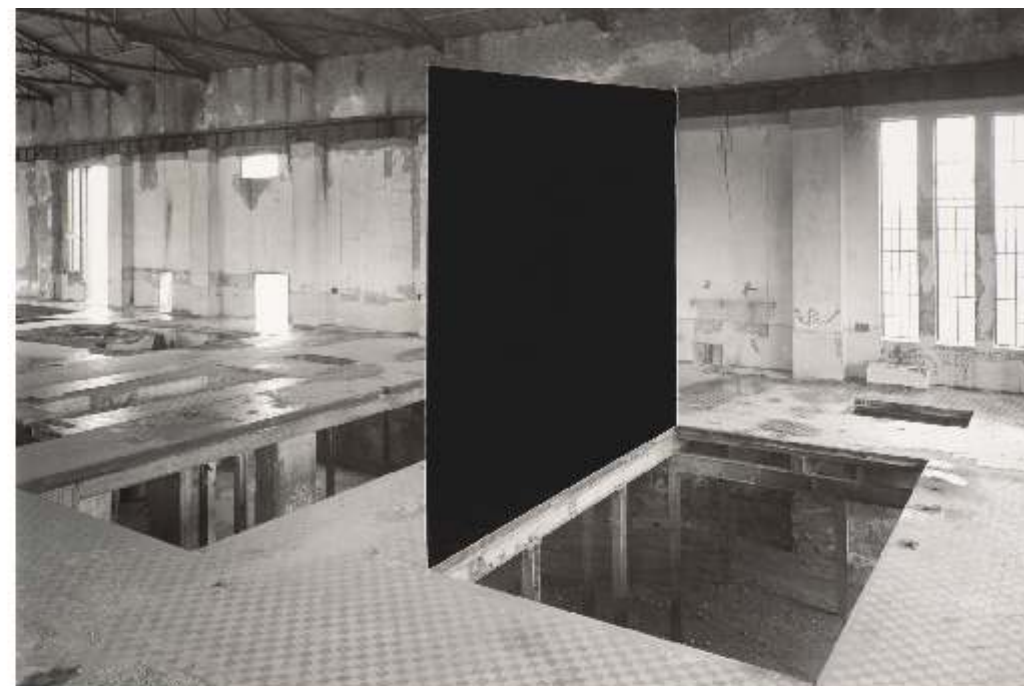
37

Bunkry

okolo 1996, akvarel na ručním papíře, 60 x 42 cm

vyvolávací cena: 75 000 Kč

odhadní cena: 80 000 – 100 000 Kč

Milan Kunc

(1944)

34

Bez názvu

1978, koláž, 39 x 30 cm, zarámováno

vyvolávací cena: 40 000 Kč

odhadní cena: 80 000 – 100 000 Kč

Václav Cigler / Michal Motyčka

(1929/1974)

38

Trikolora

2018, sítotisk na papíře, 23/30, 90 x 35 cm, signováno dole uprostřed

vyvolávací cena: 15 000 Kč

odhadní cena: 25 000 – 35 000 Kč

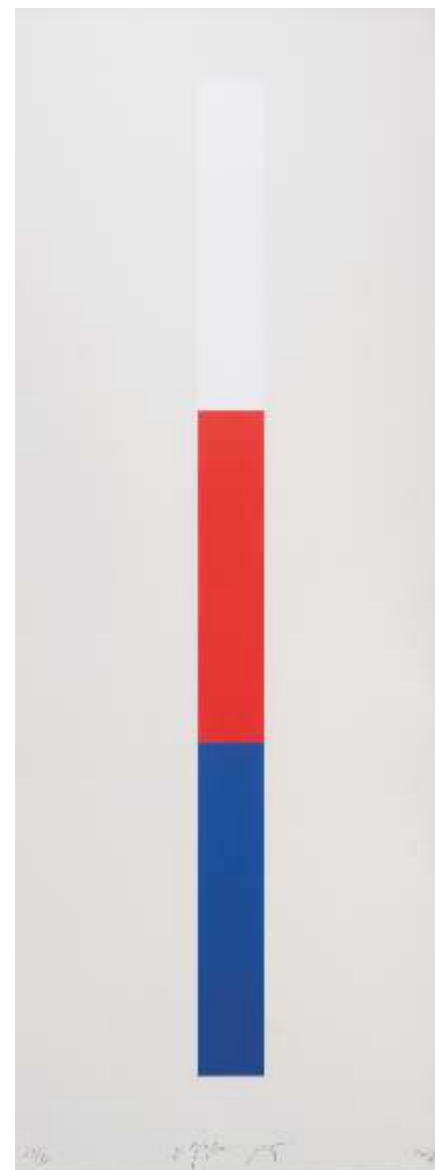
39

Trikolora

2018, optické sklo, 152 x 20 x 20 cm

vyvolávací cena: 100 000 Kč

odhadní cena: 200 000 Kč

Varhany pro katedrálu

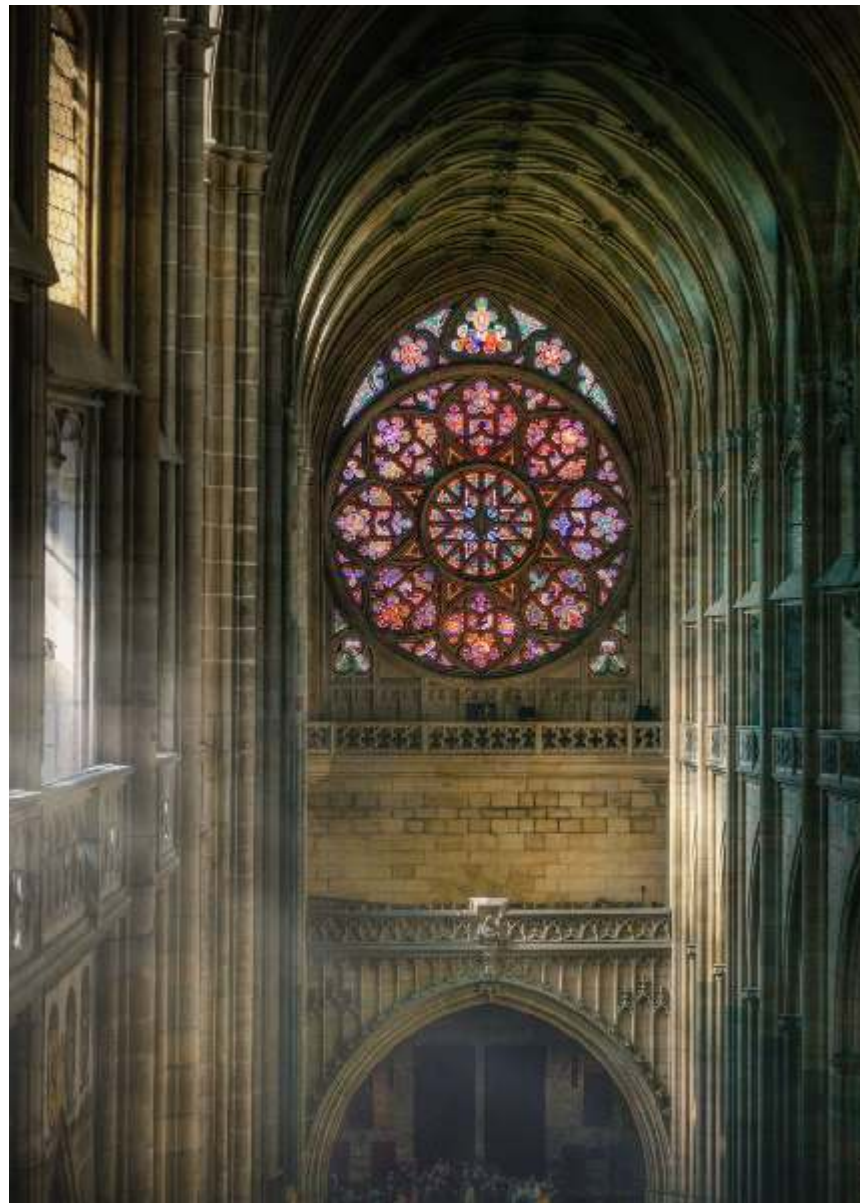
Daleká je cesta, kterou lidstvo dospělo až do současného stavu poznání. Tisíciletá je cesta vývoje varhan, jehož počátky se ztrácejí v šeru dávnověku a inspirovány přírodou se vynořují nejprve v podobě svázaných rákosových píšťal, vedou k jednoduchému nástroji sloužícímu k pobavení při tancích a hostinách Římanů, k nástroji, za jehož zvuku umírali první křesťané v amfiteátrech až k hudebnímu nástroji, staletí zdokonalovanému do dnešní podoby. Žádný jiný nástroj neprošel tak dlouhým vývojem, během kterého se několik malých píšťalek sloužících k obveselení pasáček proměnilo v majestátní, královský nástroj, který je chloubou tisíců chrámů, katedrál a koncertních síní.

Varhany, mající slovy řeckého poselstva ke králi Karlu Velikému „tón silný jako hrom a lahodný jako zpěv panny“, dokáží odjakživa silněji než jiné hudební nástroje zapůsobit na lidskou duši a vzedmout bohatou paletu emocí. Jsou nerozlučně spjaty s místem, pro které byly jednou postaveny, a s tímto místem srůstají. Nejinak je tomu ve svatovítské katedrále. Za více než 600 let své existence byla katedrála svědkem uměleckého a technického vývoje varhan a varhany přirozeně sdílely osud katedrály. Do jejich života zasáhly katastrofální živelné pohromy, stopy na nich zanechaly náboženské, sociální i politické bouře a války.

První kapitolu příběhu svatovítských varhan začal psát před pěti a půl staletími císař Karel IV., který byl velkým podporovatelem zpěvu i hudby a který nechal zhotovit do rozestavěné, ale již funkční katedrály první varhany. Na odkaz Karla IV. navázaly v následujících staletích další generace českých panovníků a duchovních hodnostářů, kteří se zasloužili o postavení nových varhan vždy, když staré dosloužily nebo zanikly v důsledku pohrom. A tak na počátku 16. století vznikají nové varhany, na které přispěl větší částkou král Vladislav Jagellonský. Velký požár Prahy v r. 1541, který tyto varhany poškodil tak, že se zřítily do chrámu, přinesl nejen zmar katedrálního nástroje, ale zároveň i novou příležitost, která vyvrcholila postavením jednoho z divů tehdejšího křesťanského světa, slavných císařských Ferdinandových varhan, stavěných s malými přestávkami postupně čtyřmi varhanáři po dobu 12 let, až do listopadu 1567.

Záhy po postavení se varhany proslavily po celé Evropě, řada vynikajících osobností je na svých cestách navštívila. Všichni současníci se shodovali ve svých obdivných hodnoceních, že pražské císařské varhany jsou největším a nejkrásnějším nástrojem křesťanského světa. Nástroj se stal apoteózou renesančního varhanářství. Svědectví Bohuslava Balbína vypovídá o tehdejším obdivu k nástroji, který označuje jako nástroj s neuvěřitelně sladkým hlasem, kterého dnešní varhanáři již neumí dosáhnout.

Tento výjimečný nástroj přečkal všechna úskalí třicetileté války i vzestup nové barokní epochy, která nahrazovala starší díla novými výtvary. Osudným se mu stal až požár katedrály 3. června 1757, jenž

byl způsoben bombardováním Prahy pruským dělostřelectvem. Slavné varhany shořely a jediné, co zbylo z kdysi pyšných renesančních varhan, byly četné kapky roztaveného kovu píšťal vpité do zábradlí katedrální kruchty.

Po uzavření míru a nutných opravách katedrály byly v r. 1762 postaveny nové velké varhany. Tento nástroj o 3 manuálech a 40 rejstřících postavil tachovský varhanář Antonín Gartner a sloužil až do počátku 20. století.

V polovině 19. století dospěla v historii se neustále vracející myšlenka dostavby svatovítské katedrály na podhoubí sílícího národní sebevědomí v založení Jednoty pro dostavbu katedrály. Vyvrcholením úsilí bylo uskutečnění úmyslů předchozích generací v podobě dostavby katedrály realizované po více než 500 letech v r. 1929 u příležitosti svatováclavského milénia. Do velkého prostoru staronového chrámu měly být pořízeny nové reprezentativní varhany. Plány nového nástroje spřádané od 20. let byly velkolepé, nástroj se měl stát ozdobou chrámu a dokonce i největším chrámovým nástrojem na světě. Velká očekávání však nemohla být naplněna, neboť nákladná dostavba chrámu a pořízení nezbytného vybavení interiéru katedrály vyčerpaly možnosti stavitelů. Bylo proto po delších jednáních rozhodnuto pořídit skromnější provizorní nástroj a postavení velkých varhan svěřit budoucím generacím. Varhany pak postavila v r. 1932 kutnohorská varhanářská firma Josefa Melzera.

Myšlenka postavení nových varhan však nezanikla, ale opakovaně se vynořovala, aby byla v důsledku nepříznivých celospolečenských událostí let válečných i v důsledku poválečného uspořádání odložena na časy příznivější.

V současnosti slouží ve svatovítské katedrále k doprovodu bohoslužeb, ale i ke koncertům a k doprovodu slavnostních příležitostí provizorní nástroj z r. 1932. Tyto varhany jsou umístěny ve stísněných poměrech spodního patra boční tzv. Wohlmuthovy kruchty v příčné lodi katedrály a neobsáhnou tak svým zvukem celý prostor katedrály. Na horním patře téže boční kruchty stojí kulisa varhanní skříně někdejších barokních varhan, jejichž stroj bohužel zanikl v prvních desetiletích 20. století. Prostor západní kruchty nad

vchodem do katedrály, který je určen pro velké varhany, tak zůstává již téměř sto let prázdný.

Koncept nového nástroje

Na první pohled jednoduché zadání – postavení nových varhan – staví odpovědné osoby před náročný úkol, zvláště jedná-li se o reprezentativní nástroj v nejvýznamnějším českém chrámu. Zároveň je však tento úkol vzrušující výzvou, která se naskytne jednou za 150 či 200 let. Nový nástroj je svým způsobem svědectvím možností současné generace, jejích schopností, zkušeností a znalostí odkázaných budoucím pokolením.

Výjimečnost a výrazné působení varhan na člověka je dané nejen jejich přítomností v chrámovém prostoru, ale i současným působením na nejdůležitější lidské smysly. Vnímáme vnější utváření a výzdobu varhanní skříně, slyšíme zpěv varhanních píšťal a cítíme spolupůsobení prostoru chrámu a nástroje. Příznivé a vyvážené spolupůsobení na všechny smysly umožňuje vnímat krásu varhanního zvuku a varhanní hudby.

Umělecká koncepce nového katedrálního nástroje se zrodila z úvah a diskusí s domácími a zahraničními odborníky nad mnoha aspekty nového nástroje a jeho organického začlenění do hudebního provozu v katedrále. Inspirovali jsme se tradicí výjimečných svatovítských

varhan, ale i živým, stále rozvíjeným uměním varhanní improvizace předaným velikými postavami české varhanní hudby 20. století. Nové svatovítské varhany by měly být zdrojem inspirace pro přirozené rozvíjení tohoto odkazu i rozvíjení současných možností interpretací varhanní hudby.

Nový reprezentativní nástroj bude odpovídat svou velikostí majestátnímu prostoru katedrály, mnohem důležitější než celkový počet rejstříků a celkový počet píšťal je však konzistence a přesvědčivost celkové koncepce, umělecká kvalita jednotlivých rejstříků a ztvárnění varhanní skříně. Vzhledem k velikosti chrámu bude mít nástroj čtyři manuály, 121 rejstříků a více než 6 500 píšťal.

Idea varhan jakožto výjimečného uměleckého díla vedla k vymezení základních parametrů nového nástroje oproti současným zvyklostem pouze rámcově, aby příliš striktně či technokraticky definované požadavky nesvázaly umělecké představy varhanářů, od nichž jsou očekávána originální ztvárnění varhanní skříně, neotřelé nápady a inspirativní zvuk.

Nástroj bude umístěn na západní hudební kruchtě pod rozetou, která je od doby svého postavení prázdná. Toto přirozené umístění varhan umožní rozvinutí zvuku nástroje po celém vnitřním prostoru chrámu a vhodně doplní volný prostor nad vstupem do katedrály.

Nástroj bude reflektovat nejnovější zkušenosti a znalosti varhanářství ve stavbě velkých varhan v katedrálních chrámech.

Současné možnosti v oblasti technologií, techniky a zejména elektroniky poskytuje dříve nemožná řešení v konstrukci a ovládání varhan. Přes tyto možnosti, kterými chceme obohatit nový svatovítský nástroj, je kladen důraz na trvanlivost a spolehlivost, které upřednostníme před dosud neodzkoušenými nejmodernějšími technologiemi a výtobytky.

Zajímavosti o novém nástroji

Nástroj bude mít čtyři manuály s pedálem, rozsah manuálů C – c4 (61 kláves), rozsah pedálu C – g1 (32 kláves).

Celkově budou mít varhany 121 rejstříků a množství pomocných zařízení k rychlé změně barvy a síly zvuku (manuálové a pedálové spojky, rejstříková crescenda, žaluziová crescenda, vypínače strojů a skupin rejstříků, kolektivní tahy, tremulanty i dnes žádané funkce Sestenuta.

I. Manuál – Grand orgue – bude postaven na mohutném 16' základě, druhý a třetí manuál (Positiv expressiv, Récit expressiv) budou uzavřeny v žaluziích, které umožní výrazné dynamické změny zvuku. Zvláštností varhan bude sólový stroj rozdělený na tři samostatné části a přidělený IV. Manuálu. Bude obsahovat sólové vysokotlaké rejstříky po vzoru anglických varhan, horizontální španělské trompety tzv. Chamady a sólový velký Kornet rozšiřující významně možnosti barevných kombinací varhan. Tyto skupiny rejstříků budou samostatně připojitelné ke všem klaviaturám.

Pedál dodá nástroji hluboký základ, jeho píšťaly budou také největšími píšťalami nástroje.

Srdce nástroje – vzdušnice, která rozděluje vzduch píšťalám, které jsou na ní rozmístěné, budou zásuvkové konstrukce. Vzdušnice budou, vzhledem k velkému rozpětí vlhkosti vzduchu v katedrále v průběhu roku, vybaveny nejmodernějšími samoregulačními tahači rejstříků.

Tónová traktura nástroje – tj. spojení mezi klávesou a ventilem otevírajícím přítok vzduchu do píšťaly, bude kombinovaná – mechanická a elektrická, rejstříková traktura bude čistě elektrická a bude doplněna elektronickým paměťovým zařízením, tzv. Setzerem.

Nástroj se bude ovládat ze dvou hracích stolů. Hlavní hrací stůl bude vsazen do podstavce varhan na západní empoře, varhaník tedy bude sedět zády k oltáři. Druhý bude umístěn v chrámové lodi a bude využíván pro koncerty, hru s orchestrem nebo se sborem.

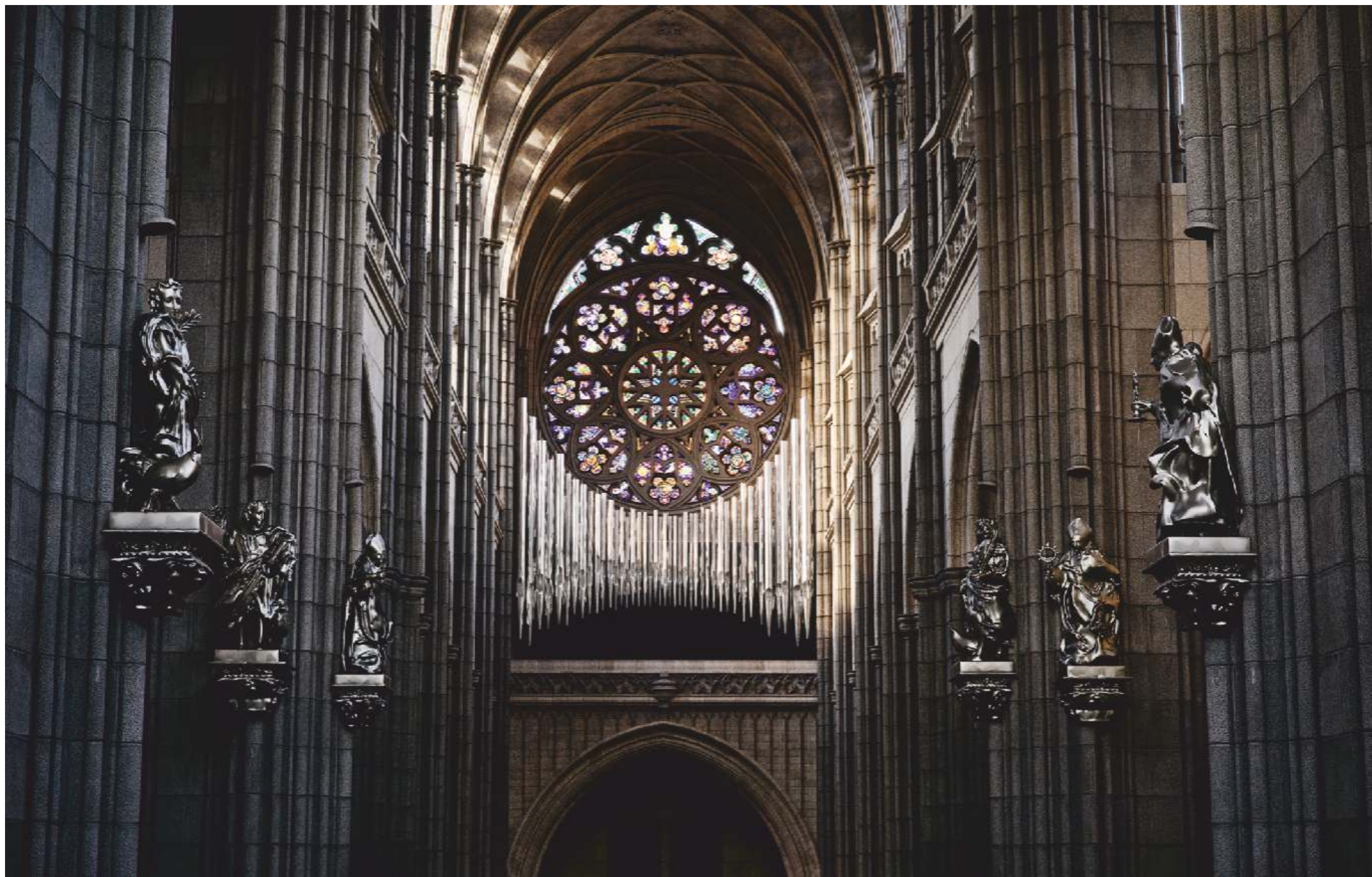
Nástroj bude osazen čtyřmi velkými varhanními motory, každý s maximální přepravní kapacitou vzduchu 45 m³/min. Pro vysokotlaké rejstříky budou osazeny dva speciální varhanní motory, oba s kapacitou 3 m³/min.

Tělo nejmenší píšťaly bude měřit pouhých 7 mm, naopak nejdelší píšťala přesáhne na délku 7 metrů.

Celková hmotnost stroje varhan bude 33 tun, další přibližně 2 tuny budou vážit křišťálové elementy prospektu varhan.

Jedinečné varhany – jedinečný design

Rozhovor s Peterem Olahem,
designérem svatovítských varhan

Splnil se mu dětský sen! Vymýšlet podobu automobilů. Od malička si je kreslil každý den. Dnes je Peter Olah součástí designerského týmu Škoda Auto. S ním se dostal k úkolu, který ho učiní nesmrtelným: k designu svatovítských varhan.

Jak jste se k projektu varhan vlastně dostal?

Při své práci automobilového designéra hledám stále takové úniky, rád se věnuji menším prestižním projektům, kterých ale nemůže být moc, protože jsem zaměstnaný na plný úvazek v Mladé Boleslavi. Buď dělám jen tak něco pro radost, nebo když jde o komerční projekty, tak si je vybírám. S bratrem navíc spolupracuji i na architektuře a interiérech. To všechno byla východiska, která mě přesvědčila, když jsem dostal nabídku pracovat na designu varhan, že to mám zkusit. Že to je něco, co bych rád dělal a zároveň se na to cítím kompetentní. A sehrál v tom roli fakt, že Škoda Auto je generálním partnerem svatovítské nadace a národní sbírky na realizaci varhan. Naše studio bylo vyzváno, aby se také zapojilo do soutěže a představilo svoje návrhy. Měl jsem velký zájem na tom participovat, ale musím dodat, že varhany jsou velmi komplexní věc a se mnou se na práci podílejí i další designéři a skláři, také nesmíme zapomenout na další odborníky, jako jsou varhanáři, konstruktéři, budeme potřebovat všechny věci konzultovat se statiky, s památkáři, ten tým realizátorů je velký.

Vydali jste se svým návrhem na cestu experimentu.

Žádné podobné zkušenosti s takovou realizací neexistují.

Jaké technické problémy například řešíte?

Je důležité si uvědomit vztah nového nástroje vůči katedrále. Ta má neuvěřitelnou historii, množství hodnotných artefaktů, nasbíraných staletí a my je máme doplnit. Chceme na jedné straně něco současného, na druhé nechceme vytvořit objekt, který by nedokázal korespondovat s prostředím. Když jsme začínali, měli jsme obrovské množství nápadů, ale relativně brzy mi bylo jasné, že ideální design bude „žádný“ design. Rozhodli jsme se potlačit samotnou skříň varhan – když dneska přijdete do kostela, varhany jsou většinou v nějaké monumentální dřevěné skříni. Šli jsme úplně jinou cestou: na skříň zapomenout a vytáhnout jen prospektové píšťaly a volně je zavěsit do vzduchu. Tak prospektové píšťaly doplňují rytmus jednotlivých sloupů a kleneb a respektují jednu z dominant katedrály – rozetové okno. Působí jako by levitovaly, a to je možná jedna z těch velkých technických výzev, protože existuje velmi málo orgánů, kde jsou píšťaly jen zavěšené. Je nutné do nich přivádět vzduch ze strany

je to komplikované technické řešení.

Technickou stránku ale řeší varhanářská firma ve Španělsku.

Jak se jim líbí váš design?

Musím říct, že jsem rád že firma pana Grenzinga, kde se varhany vyrábí, se k návrhu postavila velmi pozitivně. Je to velká výzva i pro ně a Grenzing je zkušený varhanář, má za sebou řadu projektů a myslím si, že tento projekt pro něj znamená zásadní úkol. Moje obavy z toho, že nepřijme moderní design, byly zbytečné, našli jsme společnou řeč.

Přibližte nám, jak chcete vytvořit a ozdobit levitující píšťaly.

Zatím veřejnost viděla jen vizualizaci a je dost těžké si představit realitu.

Zabýváme se několika složitými úkoly. Volně zavěšené píšťaly jsou jedna věc, druhá je práce na křišťálových elementech mezi nimi, které byly inspirovány zimním pohledem na Panskou skálu. Ta se skládá z vertikálních útvarů podobných varhanám, mezi nimiž zamrzá stékající voda. Chceme vytvořit křišťálové varhany – kde jinde než v Čechách. Dělali jsme si rešerše a nevíme o žádném podobném pokuse kombinovat píšťaly se sklem. Vymýšlíme, jak skleněné elementy upevnit, ale řešíme i jejich vibrace, nasvícení... Kovové píšťaly se budou střídat v nepravidelném rytmu se skleněnými elementy stejně jako na skále. Ze skleněných prvků by mělo vycházet světlo a odrážet se v cínových píšťalách.

V jaké fázi jsou návrhy na nasvícení varhan, respektive prospektových píšťal a skla?

Památková ochrana se snaží zachovat katedrálu co nejvíc v původním stavu, a to je právě věc diskuse. Nakolik má být nástroj moderní – pokud myslíme na budoucnost, měli bychom využít všech současných technologií. Na druhé straně musíme k tomu prostoru přistupovat s velkým respektem. Takže v určitých momentech není na místě, aby nasvícení bylo dynamické, například v časech bohoslužby by mělo být statické, v době koncertu by měla být naopak pozornost upoutána k varhaníkovi a varhanám. Existuje spousta možností a my bychom si teď neměli zavřít dveře a říct že bude to jen tak a tak.

Kdo bude mít poslední slovo?

Chrám svatého Víta je nejdůležitější památka, a proto se k ní vyjadřují všichni. Částečně do toho mluví památkáři, částečně do toho mluví statici, správa Pražského hradu, církev – skutečně musí dojít ke konsenzu. Varhany nejsou dílem, které by tu po mně mělo zůstat, to jsou naše společné v a r h a n y a d l o u h o t a m b u d o u , a proto musíme být všichni spokojení. Cítit, že varhany jsou naše, to je správná cesta při všech diskusích, všechny názory jsou legitimní. Měl jsem obavy z památkářů, ale jejich nejdůležitějším požadavkem bylo nezakrývat rozet, a to jsme naplnili, což v některých dalších návrzích nebylo splněno. Síla našeho návrhu je, že respektuje katedrálu jako takovou a snaží se navázat na tradici v moderní formě. Pan Grenzing je starší pán a jeho předchozí práce jsou víceméně konzervativní, ale musím říct, že se pro náš návrh nadchnul a spolupráce s ním je velmi dobrá.

Jako spolupracujícího designéra vás uvádí na svých stránkách přední designérské studio zaměřené na sklo Lasvit. Budete s nimi realizovat i návrh pro varhany?

Volba Lasvitu vychází z toho, že jako jediná firma v Čechách se zabývá tak velkými skleněnými instalacemi a projekty, která má zkušenosti i kvalitou a je progresivní, nebojí se experimentovat. Tento projekt je náročný právě z pohledu experimentování a hledání správného řešení, to není jako běžná skleněná instalace na jistotu, my musíme hledat nové cesty. Jsem strašně rád, že padlo rozhodnutí o partnerství Lasvitu, protože já sám jejich schopnostem osobně věřím a mám s nimi dobré zkušenosti. Také studio Škoda Design s nimi dlouho spolupracuje a při všech projektech nás dokázali přesvědčit.

Jak se cítíte s vědomím, že vás tato věc učiní nesmrtelným? To je hrozně velká zodpovědnost.

Musím říct, že na začátku jsem si to neuvědomoval, říkal jsem si: mám už za sebou takový a takový projekt, tak teď jdu dělat varhany, skvělé, určitě chci. A když bylo pár dní před tiskovkou, kde jsme design představovali, a pak v čase večerního benefičního koncertu, který tomu předcházel, tak jsem to začal vnímat v plném rozsahu. Jdeme představit ne jen tak „nějaký design“, je to pro nejznámější českou katedrálu a všichni k ní mají nějaký vztah, všichni se k tomu budou chtít vyjádřit! Jdeme vytvořit varhany, které budou „ty varhany“, varhany asi nejsledovanější v České republice a navíc varhany, které tam dlouhou dobu vůbec nebyly a vytváří je tým vedený Slovákem, který není profesionální varhanář ani varhanářský designér, ale automobilový designér! Před tím, než jsme návrh ukázali, jsem si samozřejmě začal všechny tyto okolnosti uvědomovat. Taková zodpovědnost! Musím říct, že jsem z toho hůř spal. Když jsme ale design představili, byl strašně dobře přijatý, varhany měly jen pozitivní reakce, což mě velmi potěšilo. Věřím tomu, že ty reakce jsou dobré i díky tomu, jak jsme k prostoru přistoupili s respektem, že se tam nesnažíme exhibovat a nesnažíme si tam nic dokazovat. K té nesmrtelnosti: nemám tendenci vytvořit umělecké dílo, které bude moje, s pokorou vnímám ten přesah, prostor a čas, v němž dílo zůstane. Věřím tomu, že tahle cesta, respekt, který jsme k místu měli, i minimalismus návrhu je to, co zafungovalo, a to je asi ten důvod, že všechny reakce byly pozitivní. Vydechl jsem si, a pak jsme se mohli pustit do práce.

Rozhovor vedla Lenka Lindaurová.

Dominik kardinál Duka

Bohemian
Heritage
Fund

umění pro mnoh

Benefiční aukce pro svatovítské varhany

10. 12. 2019

Arcibiskupský palác v Praze

pořadatel: Bohemian Heritage Fund, nadační fond

partneři: Nadační fond CE, Cermak Eisenkraft_, Nadační fond Svatovítské varhany

licitátor aukce: David Železný

koncepce aukce: Lenka Lindaurová, David Železný, Jakub Skřejpek

produkce: Marie Stochlebová

PR a marketing: Šimon Slavík

grafika: Aleš Hladík

redakce: Šimon Slavík, Marie Stochlebová

fotografie: Peter Fabo, Ondřej Horák, Oto Palán, Martin Polák, Martina Řehořová

Cermak Eisenkraft —

V roce 2019 vydal nadační fond Bohemian Heritage Fund.